

Y PWYLLGOR ADDYSG A DYSGU GYDOL OES**YSGOLION GWLEDIG AC YSGOLION BACH****Cefndir**

1. Cwblhaodd y Pwyllgor hwn ei adolygiad ar Gyflenwi Lleoedd mewn Ysgolion yn gynharach eleni, a chafwyd trafodaeth ar yr adroddiad yn y Cyfarfod Llawn ar 10 Gorffennaf. Cadarnhaodd yr adolygiad bod lleoedd dros ben mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yng Nghymru; ar y cyfan, mae tua 13% o'r lleoedd sydd ar gael mewn ysgolion yn wag, ac mewn rhai ysgolion, mae nifer sylweddol o leoedd gwag. (Ceir crynodeb o'r data diweddaraf yn Atodiad A). Gall cadw niferoedd rhy fawr o leoedd gwag fod yn wastraff adnoddau, ond yr oedd yn amlwg o'r arolygon a gynhaliwyd gan Archwilwyr Cyfrifon Dosbarth bod anghysondebau yn y modd yr oedd yr Awdurdodau Addysg Lleol (AALI'au) yn rheoli lleoedd mewn ysgolion yn strategol, yn mesur faint o leoedd sydd ar gael mewn ysgolion ac yn mynd i'r afael â goblygiadau posibl lleoedd gwag mewn ysgolion o safbwynt cost.

2. Cydnabu'r Pwyllgor na ddylid dibynnu'n unig ar ddefnyddio lleoedd dros ben mewn ysgolion i ddangos lle y gallai fod angen cynigion i aildrefnu'r ddarpariaeth. Yr oedd yn rhaid ystyried materion eraill hefyd, megis cyflwr yr adeiladau, effaith unrhyw newidiadau ar y gymuned a'i chynaliadwyedd, rhoi dewis i rieni, cludiant o'r cartref i'r ysgol a'r safonau a gyrhaeddwyd. I grynhoi, argymhellodd yr Adroddiad y canlynol:

- Dylai Archwilwyr Cyfrifon Dosbarth gynnal arolwg arall o sut y mae'r AALI'au yn rheoli'r cyflenwad o leoedd sydd ar gael mewn ysgolion
- Dylid llunio canllawiau diwygiedig:
 - ar gyfer cyfrifo faint o leoedd sydd ar gael mewn ysgolion
 - ar gynnwys Cynlluniau Trefnidaeth Ysgol
 - ar y materion y dylai'r AALI'au eu hystyried wrth reoli lleoedd mewn ysgolion, yn enwedig mewn perthynas ag ysgolion gwledig ac ysgolion bach, ar annog y gymuned i ddefnyddio adeiladau ysgolion a bodloni'r galw am addysg trwy gyfrwng y Gymraeg.

3. Wrth dderbyn yr argymhellion hynny, cynigiais y dylid sefydlu gwahanol elfennau'r canllawiau diwygiedig cyn comisiynu mwy o waith gan y Comisiwn Archwilio.

4. Gallaf adrodd fod fy swyddogion wedi sefydlu gweithgor ar y cyd â'r Archwilwyr Cyfrifon Dosbarth a'r Clwb Meincnodi Cymru Gyfan ar Gynllunio a Darparu Lleoedd mewn Ysgolion, sy'n perthyn i Gymdeithas y Cyfarwyddwyr Addysg yng Nghymru. Diben y gweithgor fydd llunio methodoleg newydd ar gyfer mesur faint o leoedd sydd ar gael mewn ysgolion. Gweithgor technegol yw hwn, a disgwylir iddo gymryd tua chwe mis i lunio fformwlâu diwygiedig, y bydd yn rhaid eu hymgorffori yn y Rheoliadau, ar ôl ymgynghori â'r AAL'au. Mae'r swyddogion hefyd wedi rhoi ymateb i'r AAL'au ar welliannau posibl i gynnwys Cynlluniau Trefniadaeth Ysgol, a bydd yn rhaid eu cynnwys yn y canllawiau diwygiedig ffurfiol ar gyfer y rownd nesaf o Gynlluniau. Maent hefyd yn ystyried a ellid gwella'r cylch blynyddol ar gyfer y cynlluniau hyn er mwyn iddynt gael eu cyhoeddi ar adeg fwy perthnasol ac er mwyn cynnwys ffigurau mwy diweddar ar niferoedd y disgyblion.

5. Yr oedd y Cytundeb Partneriaeth yn addo y byddem yn datblygu ein polisi ar ysgolion gwledig ac ysgolion bach, ac yn y drafodaeth ym mis Gorffennaf, addewais gyflwyno papur i'r Pwyllgor ar y pwnc hwn. Bryd hynny, dywedais fy mod yn dymuno yn gyntaf ystyried casgliadau tasglu Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a oedd yn edrych ar faterion sy'n ymwneud ag ysgolion bach. Yn ddiweddar, cymeradwyodd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru adroddiad ei dasglu, a nodir ei brif ganfyddiadau ym mharagraffau 18-21 isod. Yn fy marn i, mae ei waith yn ddefnyddiol ac yn addysgiadol, ac yr wyf yn croesawu ei argymhellion.

6. Diben y papur hwn yw trafod materion sy'n ymwneud ag ysgolion gwledig ac ysgolion bach, a nodi ein safbwyntau ar y materion hyn, o fewn cyd-destun ehangach y canllawiau polisi ar yr holl faterion sy'n ymwneud ag aildrefnu ysgolion. Yn Atodiad D, ceir drafft o'n canllawiau polisi diwygiedig, sy'n esbonio'r meini prawf y bydd y Cynulliad yn eu defnyddio wrth ystyried unrhyw gynigion i aildrefnu lleoedd mewn ysgolion, ac sy'n cynnwys ein polisi ar ysgolion gwledig. Mae'n fwriad gennyf anfon y canllawiau hyn at yr AAL'au ac eraill cyn bo hir er mwyn iddynt gyflwyno'u syniadau arnynt. Yn dilyn hynny, anfonir canllawiau pellach wedi'u diweddarau at yr AAL'au ar y gweithdrefnau ar gyfer cyflwyno cynigion.

Y mater o dan sylw

7. Bellach, mae mwy o ymwybyddiaeth o broblemau cefn gwlad, a chydabyddiaeth bod amddifadedd economaidd ac allgáu cymdeithasol yn gallu llechu y tu ôl i'r ddelwedd o lonyddwch cefn gwlad. Mae'n bosibl y bydd pobl mewn angen yng nghefn gwlad yn cael anhawster wrth geisio cael gafael ar ystod o wasanaethau cyhoeddus, ac fel yn achos pob cymuned, er lles y cymunedau hynny, mae'n hanfodol bod gwasanaeth addysg effeithiol yn cael ei ddarparu i blant cymunedau gwledig. Ar y cyfan, ysgolion bach yw ysgolion gwledig. Yn aml hefyd maent yn ysgolion sy'n mynd yn llai o safbwynt nifer y disgyblion sydd ynddynt, a'r dosbarthiadau'n gwacáu o ganlyniad i ddiboblogi gwledig a'r gostyngiad cyffredinol yn nifer y plant oed ysgol. Gellid trafod yn helaeth y diffiniad o'r hyn sy'n 'wledig', ond at ddiben y papur hwn, yr ydym wedi canolbwyntio'n bennaf ar ysgolion bach, a all gynnwys ysgolion mewn ardaloedd trefol. Adeiladwyd rhai ohonynt fel ysgolion bach yn Oes Fictoria, ac o ganlyniad i hynny, dim ond cyflysterau cyfyngedig sydd ganddynt; mae eraill mewn adeiladau mwy o faint, ond bod ganddynt lawer o leoedd dros ben sy'n ddrud i'w cadw.

Yr heriau addysgol i ysgolion bach

8. Gall ysgolion bach wynebu problemau wrth ddarparu addysg o ansawdd uchel, gan gynnwys y canlynol:

- dosbarthiadau oed cymysg, sy'n aml yn cynnwys plant o 3 grŵp oedran a mwy, ac weithiau gamau allweddol gwahanol;
- grwpiau bach iawn o blant o'r un oedran, sy'n arwain at lai o gyfle ar gyfer gweithgareddau fel chwaraeon tîm a chymdeithasu gyda phlant o'r un oed. Efallai hefyd y ceir diffyg pwysau o du grwpiau cyfoedion a diffyg cymhelliant i ymgyrraedd at safonau uchel;
- mae cael nifer bach o staff addysgu yn golygu na ellir rhannu cyfrifoldeb dros bynciau'r Cwricwlwm Cenedlaethol yn eang, gan osod pwysau gwaith trwm ar ysgwyddau'r athrawon a chyfyngu ar eu cyfle i ddatblygu arbenigedd mewn pynciau penodol;
- yn yr ysgolion lleiaf, sydd ag un neu ddau o athrawon yn unig, ceir pryderon ynghylch goruchwyliaeth ddigonol a chymorth os ceir argyfwng neu ddamwain;
- ceir penaethiaid sydd â dwy rôl, gan gyfuno ymrwymiad sylweddol i addysgu dosbarthiadau â chyfrifoldebau rheoli, sy'n gosod pwysau gwaith trwm arnynt.

Mae'n debygol hefyd mai ychydig iawn o amser y caiff athrawon y tu allan i'r ystafell ddosbarth yn ystod y diwrnod gwaith, os cânt unhryw amser o gwbl;

- ceir anawsterau wrth ddenu staff addysgu i ysgolion lle y byddant, o bosibl, yn teimlo eu bod wedi'u hynysu'n broffesiynol ac wedi'u gorlwytho â gwaith;
- gall y safonau addysgu fod yn fwy amrywiol, oherwydd y bydd effaith un athro da neu un athro gwan yn fwy o lawer mewn ysgol fach nag mewn ysgol fwy;
- mae diffyg cyfleusterau a chyfarpar modern, ac weithiau nid oes hyd yn oed neuadd ysgol.

9. Mae'r rheini sydd o blaid ysgolion bach yn dadlau eu bod yn cael canlyniadau da ac yn cynnig amgylchedd cartrefol, croesawgar lle rhoddir llawer o sylw i unigolion, gan fod y dosbarthiadau mor fach. Yn aml, maent yn boblogaidd gyda rhieni, ac mae'n bosibl y bydd y rhieni'n chware rhan fawr yn addysg eu plant. Mae'n bosibl hefyd y bydd gan yr ysgolion hyn gysylltiadau cryf â'r gymuned. Dichon y bydd rhieni plant sydd ag anghenion addysgol arbennig yn gwerthfawrogi ysgolion bach, am eu bod yn fawr eu gofal o'r plant. Cyflwynodd Cymdeithas yr Ysgolion Bach dystiolaeth i'r Pwyllgor gan gyfeirio at astudiaeth gan OFSTED a ganfu fod ysgolion cynradd bach yn Lloegr yn perfformio'n well ym mhroffion Cam Allweddol 2 nag ysgolion mwy o faint, a bod ansawdd yr addysgu fymryn yn well a thueddiad i'r arweiniad fod yn gadarn a'r ethos yn gryf.

10. Serch hynny, mae'r dystiolaeth o'r TASau ac asesiadau athrawon yn awgrymu nad yw ysgolion cynradd bach yng Nghymru yn cyrraedd safonau uwch yng Nghymru nag mewn unrhyw ysgol arall. Mae'r graff yn Atodiad B yn dangos nad oes cydberthynas pan fesurir maint ysgol yn erbyn canlyniadau disgyblion. Ar gyfartaledd, nid yw'r ysgolion bach yn perfformio'n well nac yn waeth nag ysgolion mwy o faint, ond, yn yr un modd ag yn Lloegr, mae eu canlyniadau yn amrywio mwy. Pan gynhaliwyd ymarfer tebyg ar gyfer ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg, dangoswyd eu bod yn perfformio'n sylweddol well nag ysgolion cyfrwng Saesneg. Serch hynny, gellir priodoli hyn yn bennaf i ffactorau cymdeithasol: pan ychwanegir dangosydd amddifadedd (prydau ysgol di-dâl) i'r dadansoddiad, mae'r gwahaniaeth mewn perfformiad yn llai amlwg o lawer. Yn yr un modd, pan edrychir eto ar ddata OFSTED gan ystyried faint o ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol di-dâl, ni chanfyddir bellach fod yr ysgolion bach yn perfformio'n well. Nid yw defnyddio'r un dangosydd amddifadedd wrth ddadansoddi maint ysgolion yng Nghymru yn gwneud unrhyw wahaniaeth: nid yw canlyniadau disgyblion yn gysylltiedig â maint yr ysgol y maent yn ei mynychu. Mae'r dystiolaeth hon yn pwysleisio mai ansawdd yr addysgu

yw'r ffactor pwysicaf o ran cyrhaeddiad disgyblion, ac y gall hyn amrywio cymaint mewn ysgolion gwledig ag mewn unrhyw sefyllfa arall. Gall athrawon da orchfygu'r anawsterau a geir mewn ysgolion bach a manteisio ar yr agweddau cadarnhaol, ond nid yw pob un ohonynt yn llwyddo i wneud hynny.

11. Mae gan ysgolion uwchradd bach garfannau oedran mwy o faint, a mwy o staff addysgu, ond gallant hwythau hefyd wynebu'r problemau sy'n gysylltiedig â bod yn abl i ddarparu dewis digon eang o bynciau, yn enwedig yn y chweched dosbarth. Wrth ddadansoddi perfformiad mewn ysgolion uwchradd o'i gymharu â maint yr ysgol, dangosir nad yw ysgolion uwchradd bach, fel ysgolion cynradd, yn gwneud yn well nac yn waeth na rhai mwy o faint.

Problemau ariannol ysgolion bach

12. Gan hynny, mae ysgolion bach yn llwyddo i gael canlyniadau sydd cystal â rhai ysgolion mwy o faint, ond mae cost gwneud hynny yn uwch o lawer. Mae'r Comisiwn Archwilio yn diffinio ysgol gynradd fach fel un sydd â 90 o blant, oherwydd gwelwyd bod y gost fesul disgybl yn codi'n sylweddol y tu hwnt i'r pwynt hwnnw. Mae'r ysgolion hyn yn ddrutach i'w rhedeg, yn rhannol oherwydd bod eu dosbarthiadau yn dueddol o fod yn llai, ac yn rhannol oherwydd bod y gorbenion sefydlog yn uchel o'u cymharu â'r gyllideb. Yn Ynys Môn, er enghraifft, mae'n bolisi gan yr awdurdod i beidio â chael llai na dau aelod o staff ym mhob ysgol, ni waeth faint o ddisgyblion sydd yno, felly pan geir gostyngiad yn nifer y disgyblion, gall y gost fesul disgybl fod yn uchel iawn. Mae gwasanaethau cymorth addysg megis prydu ysgol, dysgu peripatetig a staff ymgynghorol hefyd yn anghymesur o uchel. Tra bo'r gwariant ar bob disgybl yng Nghymru, ar gyfartaledd, yn £2870, gall y gost ar gyfer ysgolion bach fod mor uchel â £6000 y disgybl.

13. Gan fod ysgolion bach, o bosibl, yn cael trafferth gweithio o fewn cyllideb a bennir yn unig gan nifer y disgyblion sydd ar y gofrestr, dichon y bydd awdurdodau yn dewis rhoi lwfans ychwanegol i ysgolion bach fel rhan o'r trefniadau ar gyfer y cyllidebau a ddirprwyir iddynt. Er enghraifft, mae Powys yn rhoi lwfans ychwanegol i unrhyw ysgol sydd â llai na 35 o ddisgyblion, tua £11,000 y flwyddyn ar gyfartaledd, er mwyn sicrhau bod eu holl ysgolion bach yn gallu fforddio cyflogi o leiaf ddau athro. Mae 13 o'r 22 awdurdod hefyd yn cynnwys elfen o gyllid ychwanegol ar gyfer ysgolion bach. Mae'r rhan fwyaf hefyd yn cynnwys lwfans ychwanegol ar gyfer ysgolion cyfrwng Cymraeg. Er bod hyn, o bosibl, yn helpu ysgolion gwledig bach i oroesi, nid yw'n

gwneud dim i'w gwneud yn fwy cost effeithiol nac i ateb y cwestiwn sylfaenol ynghylch a yw cyfeirio lefelau uwch o gyllid at yr ysgolion hyn yn sicrhau'r canlyniadau a'r cyfleoedd addysgol gorau i bawb.

Oed a chyflwr yr adeiladau

14. Mewn rhannau o'r Gymru wledig mae patrwm y ddarpariaeth addysgol yn adlewyrchu anghenion y bedwaredd ganrif ar ddeg neu ddechrau'r ugeinfed ganrif. Mae llawer o'r adeiladau hefyd yn hanu o gyfnod cynharach. Mae'r adeiladau hŷn hyn yn ddrud i'w rhedeg a'u cynnal a'u cadw ac mae'n bosibl nad oes ynddynt y cyfleusterau sylfaenol sy'n angenrheidiol er mwyn cyflwyno'r cwricwlwm modern. Mae'r Cynulliad wedi gosod targed o sicrhau bod holl adeiladau ysgolion yn cyrraedd y safon angenrheidiol erbyn 2010, ond mae nifer o awdurdodau'n teimlo na ellir gwneud hyn gyda'r stoc presennol os glynir at egwyddorion Gwerth Gorau. Mae angen peth ad-drefnu a chau rhai adeiladau er mwyn cyrraedd y targed a sicrhau bod pob disgybl yn cael ei addysgu mewn adeiladau addas.

Pwysigrwydd ysgolion bach yn y gymuned ac o ran cynnal yr iaith Gymraeg

15. Wrth i gyfleusterau eraill yn y gymuned – swyddfa'r post, siop y pentref, y capel – gau, gall yr ysgol ddod yn ganolbwynt bywyd y pentref. Gall cau ysgol o'r fath fod yn fygythiad pellach i gynaliadwyedd y gymuned leol. Mae'n bosibl na fydd rhieni am i'w plant deithio – fel rheol i ysgol mewn pentref arall – rhag ofn y byddant yn colli'u hunaniaeth leol a rhag ofn y byddant yn fwy tebygol, maes o law, o symud i ffwrdd, gan ychwanegu at ddirywiad yr ardal.

16. Yng Nghymru, mae mater ychwanegol i'w ystyried, sef yr iaith Gymraeg. Er bod cryn adfywiad i'w weld o safbwynt yr iaith mewn ardaloedd trefol ac yn y Cymoedd, mae pryderon bod diboblogi cefn gwlad yn effeithio ar yr ardaloedd traddodiadol Cymraeg eu hiaith. Os oes yn rhaid i blant deithio ymhellach ar gyfer eu haddysg, mae'n bosibl na chânt eu 'trochi' i'r fath raddau yn yr iaith, ac y byddant yn llai tebygol o'i defnyddio mewn cyd-destunau cymdeithasol.

Faint o ysgolion bach sydd?

17. Mae'r tabl yn Atodiad C yn dangos nifer yr ysgolion bach ym mhob awdurdod yng Nghymru, gan ddefnyddio'r diffiniadau o lai na 90 disgybl ar y gofrestr ar gyfer

ysgolion cynradd; llai na 600 ar y gofrestr ar gyfer ysgol uwchradd 11-16 oed a llai na 700 ar gyfer ysgol uwchradd sydd â chweched dosbarth. Yr Awdurdodau Addysg Lleol sydd â'r ganran uchaf o ysgolion bach yw'r rhai mwyaf gwledig hefyd, sef Ceredigion, Gwynedd, Sir Gaerfyrddin, Sir Ddinbych, Powys, Conwy, Ynys Môn a Sir Benfro. Mae'n werth nodi mai Ceredigion, Powys a Sir Gaerfyrddin yw'r awdurdodau sydd hefyd yn gwario'r symiau mwyaf fesul disgybl, er bod Sir Ddinbych yn drydedd o'r gwaelod.

Canfyddiadau Grwp Gorchwyl a Gorffen Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

18. Pwysleisiodd y Grwp o'r cychwyn mai mater i'r awdurdodau unigol yw penderfynu a oes angen ad-drefnu neu gyfuno'r ddarpariaeth sy'n bodoli eisoes. Er hynny, yr oeddent yn teimlo ei bod yn amlwg bod ar ysgolion bach angen lefel anghymesur o adnoddau a'i bod yn hanfodol bod yr awdurdodau yn ystyried effaith yr ariannu hwn ar ysgolion eraill, yn enwedig y rheini sy'n gwasanaethu cymunedau difreintiedig, wrth wneud y penderfyniadau hynny – gan ystyried ar yr un pryd yr hyn a oedd orau gan gymunedau gwledig lleol. Mae'n cynnig cyngor ar arferion da yn ei Adroddiad ac yn gwneud yr argymhellion canlynol:

- pa strategaeth bynnag a fabwysiedir gan awdurdod mewn perthynas ag ysgolion bach, dylid ymgynghori'n eang yn ei chylch, gan gynnwys unrhyw strategaeth ar gyfer diogelu ysgolion bach rhag cael eu cau;
- mae angen ystyried ysgolion cynradd bach ac ysgolion uwchradd bach;
- dylai strategaeth pob awdurdod fynd i'r afael ag anghenion ardaloedd gwledig ac ardaloedd trefol;
- mae angen datblygu cynlluniau dros gyfnod, ac awgrymir bod 3-4 blynedd yn gyfnod rhesymol i anelu ato;
- ni ddylid newid er mwyn newid na derbyn y sefyllfa sydd ohoni yn ddi-gwestiwn;
- rhaid i unrhyw arbedion a ddaw yn sgil cau ysgol fach aros yn y gyllideb addysg.

19. Os yw'r awdurdodau yn barnu bod dadl o blaid cadw a chefnogi eu hysgolion bach, ymhlith y dewisiadau a allai eu helpu y mae'r canlynol:

- Cydweithio
- Cysylltu
- Cydweithredu
- Partneriaeth
- Partneriaeth a chyd-bwyllgorau llywodraethwyr

- Ffedereiddio

20. Mae angen i ddisgyblion a myfyrwyr gael eu haddysgu mewn adeiladau pwrpasol lle mae'r amrediad gorau posibl o addysgu, deunyddiau a phrofiad ar gael iddynt. Ni ddylid ystyried mai brwydr "rhwng y dref a'r wlad" yw hon – mae pob disgybl a myfyriwr yn Nghymru, ni waeth lle y mae, yn haeddu addysg dda.

21. Mae angen i'r awdurdodau lleol ystyried patrwm lleol penodol eu hysgolion, a'r cydberthynas rhwng y ffactorau allweddol gan gynnwys lleoedd dros ben, cyflwr yr adeiladau, cyfleoedd addysgol ac anghenion cymunedau. Bydd yn rhaid wrth ad-drefnu er mwyn sicrhau cyfleoedd addysgol ac adeiladau ysgol o'r radd flaenaf i bawb. Daeth y grwp i'r casgliad bod yn rhaid ystyried y materion canlynol:

- Yn fynych, mae'r ddarpariaeth bresennol yn adlewyrchu anghenion cymunedau ar ddiwedd y bedwaredd ganrif ar bymtheg, ond mae'r anghenion hynny dipyn yn llai erbyn hyn. Mae newidiadau demograffig yn golygu nad yw rhai ysgolion yn gynaliadwy bellach.
- Rhaid caniatáu i'r awdurdodau lleol ddatblygu a gweithredu strategaethau sy'n gweddu orau i'r anghenion lleol. Os nad yw ysgolion yn gynaliadwy, ni ddylai'r awdurdod lleol fod ag ofn cau'r ysgol neu awgrymu bod ffederasiynau, trefniadau cydweithredol neu glystyrau yn cael eu sefydlu.
- Ni ddylid cadw ysgolion bach ar draul ysgolion mwy. Mae'r dystiolaeth bod ysgolion bach yn gallu costio hyd at 200% yn fwy fesul disgybl yn dangos ei bod yn anochel bod ysgolion mwy yn cael llai o arian. Rhaid ariannu ar sail angen, yn hytrach nag ar sail damwain ddaearyddol.
- Ni ellir gwireddu nod y Cynulliad Cenedlaethol o ddarparu adeiladau ysgol digonol i bawb erbyn 2010 oni chaiff rhai adeiladau ysgol, nad ydynt yn cael eu defnyddio bellach neu nad ydynt yn ddichonol, nac yn gynaliadwy, eu cau. Rhaid rhyddhau arian i ddiwallu anghenion mewn ardaloedd lle mae'r angen mwyaf.

Polisi Presennol y Cynulliad

22. Nodir y polisi presennol ar aildrefnu ysgolion mewn Cylchlythyr gan y Swyddfa Gymreig, a gyhoeddwyd rai blynyddoedd yn ôl, mewn atodiad i'r Cylchlythyr hwnnw a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 1999 ac mewn Cylchlythyr pellach ym mis Medi 1999. Dosbarthwyd Cylchlythyr cadarnhau ym mis Mehefin, a gwahoddwyd sylwadau arno, ond ni chafodd ei gyhoeddi'n ffurfiol gan y byddai'r Pwyllgor yn cynnal astudiaeth at gyflenwi lleoedd mewn ysgolion a chan ein bod yn datblygu polisi ar ysgolion gwledig. Mae'r prif bwyntiau o'r canllawiau sy'n bodoli eisoes fel a ganlyn:

“Byddai'r Cynulliad yn disgwyl i'r rheini sy'n cyflwyno cynigion i sicrhau – lle y bo amgylchiadau ariannol, ieithyddol a lleol yn caniatáu – bod gwella a chryfhau

ysgolion poblogaidd sydd o ansawdd uchel yn cael y flaenoriaeth uchaf mewn cynlluniau i aildrefnu.”

“Mae'r Cynulliad yn awyddus i sicrhau bod cynigion i ad-drefnu yn adlewyrchu'r angen am gynnal a gwella safonau a'r dewis sydd gan rieni. Fel rheol, ni fyddem y barod i gymeradwyo bod ysgol boblogaidd ac effeithiol yn cael ei chau oni bai fod yna dystiolaeth sy'n dangos bod y dewis arall arfaethedig yn cynnig addysg sydd o leiaf gystal o ran ansawdd ac amrywiaeth, am gost a fyddai'n is na phe bai'r ysgol yn aros ar agor. Fel egwyddor gyffredinol, wrth benderfynu pa ysgol neu ysgolion a ddylai gau mewn ardal lle mae lleoedd dros ben, dylid rhoi ystyriaeth i adroddiadau arolygu gan ESTYN ac i ddata arall ar berfformiad ysgolion yn ogystal ag i'r galw am leoedd ynddynt.”

“Bydd yr ystyriaethau allweddol wrth benderfynu ar gynigion i newid patrwm y ddarpariaeth ysgolion fel a ganlyn:

- effaith unrhyw newid arfaethedig ar safon yr addysg sydd i'w darparu yn yr ardal;
- yr angen am y math penodol o ddarpariaeth a gynigir;
- effaith y newid arfaethedig ar gyfran y lleoedd enwadol sydd yn yr ardal;
- yr angen i'r AAL'au gydymffurfio â'u dyletswyddau o dan Ddeddf Gwahaniaethau ar sail Rhyw 1975, gan gynnwys y ddarpariaethau hynny sy'n ymwneud ag ysgolion un rhyw;
- barn y rheini y mae'r cynigion yn effeithio arnynt yn fwyaf uniongyrchol, megis rhieni ac ysgolion eraill yn yr ardal;

- pa mor gost effeithiol yw cynigion, ac a oes adnoddau ariannol digonol ar gael i roi'r cynigion ar waith;
- effaith y newid arfaethedig ar faint o amser a gymerir i deithio i'r ysgol;
- effaith y newid arfaethedig ar sicrhau bod ysgolion, yn enwedig ysgolion gwledig, o fewn cyrraedd hwylus;
- i ba raddau y byddai cynigion yn meithrin cydweithrediad rhwng darparwyr addysg ar ôl 16 oed."

23. Mae'r canllawiau hyn yr un mor gymwys i bob penderfyniad ar aildrefnu, boed wledig neu drefol. Nid yw'n fwriad gennyf newid y dull hwnnw o weithredu yn sylweddol, er fy mod am roi ychydig mwy o bwyslais ar ystyried effaith yr amser a gymerir i deithio i'r ysgol ac i ba raddau yr edrychwyd ar atebion posibl eraill. Yr wyf hefyd yn bwriadu ei gwneud yn fwy clir mai'r prif flaenoriaeth yw sicrhau'r cyrhaeddiad a'r cyfleoedd addysgol gorau posibl.

24. Yn Lloegr, yn ystod yr 80'au ac ar ddechrau'r 90'au, caewyd niferoedd sylweddol o ysgolion bach gwledig (rhoddwyd cymeradwyaeth i gau 450 o ysgolion gwledig rhwng 1983 a 1997). Yna tynhawyd y polisi er mwyn gwneud hyn yn anos. Mabwysiadodd yr Ysgrifennydd Gwladol ragdybiaeth yn erbyn cau ysgolion gwledig – oni bai fod yr achos yn un cryf a'r cynigion yn amlwg er lles y ddarpariaeth addysgol yn yr ardal. Erbyn hyn, dim ond pedair neu bum ysgol y flwyddyn sy'n cael eu cau.

25. Yng Nghymru, gwelwyd llai o gau a chyfuno, a dim ond un neu ddau o gynigion y flwyddyn yn cael eu cymeradwyo. Mae gennym niferoedd mawr o ysgolion cynradd bach o hyd – mae gan 14% ohonynt 50 neu lai o ddisgyblion, o'u cymharu â 4% yn Lloegr; mae gan 33% ohonynt 100 o ddisgyblion neu lai, o'u cymharu â 15% yn Lloegr. Nid wyf o'r farn, felly, ein bod yn barod yng Nghymru i newid i ddull mwy caeth o weithredu, yn hytrach nag un sy'n cadw'r ddysgl yn wastad rhwng manteision ac anfanteision pob achos unigol. Mae'n amlwg bod grwp Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru o'r un farn.

Rolau'r Awdurdodau Addysg Lleol a'r Cynulliad

26. Rhaid i benderfyniadau ar ddyfodol ysgolion gwledig ac ysgolion bach, yn ogystal â dosbarthiad cyffredinol yr ysgolion a ddarperir, a'r amrywiaeth o ysgolion enwadol ac ysgolion cyfrwng Cymraeg, barhau yn brif gyfrifoldeb i'r awdurdodau addysg lleol. Hwy sydd yn y lle gorau i bwysu a mesur yr ystyriaethau perthnasol a phenderfynu pryd y mae angen i ysgol aros ar agor ac a oes angen cymorth ychwanegol arni i wneud hynny, a phryd y byddai rhyw ffurf ar aildrefnu neu gau ysgol o fudd addysgol i blant lleol.

27. Rôl y Cynulliad yw pennu fframwaith polisi sy'n rhoi canllawiau i'r awdurdodau am y materion y mae'r Cynulliad yn disgwyl i'r awdurdodau eu hystyried wrth adolygu'r ddarpariaeth a gynigir ganddynt ac wrth lunio eu Cynlluniau Trefniadaeth Ysgol. Yr ydym hefyd yn cyhoeddi canllawiau ar y ffactorau yr wyf innau'n rhoi ystyriaeth iddynt, yn rhinwedd fy swydd fel y Gweinidog dros Addysg a Dysgu Gydol Oes, wrth benderfynu ar gynigion sy'n dod ger fy mron.

28. Nid yw'n fwriad gan y Cynulliad fod yn rhy haearnidd trwy bennu terfynau sefydlog, er enghraifft, na ddylai unrhyw ysgol erioed fod â llai na nifer penodol o ddisgyblion neu drwy ragdybio, ni waeth beth y bo'r gost, na ddylai ysgolion bach gael eu cau. Nid ydym ychwaith o'r farn y dylai'r Cynulliad fod yn cyfeirio arian at gategoriâu penodol o ysgolion. Ein bwriad yw cadw at y trefniadau presennol lle caiff arian ar gyfer addysg ei ddsbarthu trwy'r setliad refeniw llywodraeth leol a lle mae o leiaf 75% o gyllidebau dirprwyedig ysgolion yn gysylltiedig â nifer y disgyblion sydd yn yr ysgol. Mae gan yr AAL'au gryn ryddid i wneud penderfyniadau am y fformwla sy'n gysylltiedig â disgyblion a fabwysiedir ganddynt ac am sut orau i ddsbarthu gweddill y cyllid yn eu hardal hwy. Mae'n bosibl y bydd rhai yn dewis talu lwfans ychwanegol i ysgolion bach, ac eraill, o bosibl, yn rhoi cyllid ychwanegol i ysgolion cyfrwng Cymraeg – mae'r system bresennol yn caniatáu peth hyblygrwydd ac nid wyf am gollu hwnnw.

Y dewisiadau ar gyfer cynnal ysgolion bach gwledig

29. Os yw awdurdod yn gweld bod angen cadw rhai ysgolion bach, er mwyn darparu addysg o fewn pellter rhesymol i gartrefi disgyblion, mae amryfal ffyrdd o fynd ati i helpu'r ysgolion hynny gynnig yr ystod llawn o gyfleoedd addysgol i'w disgyblion mewn ffordd fwy effeithiol. Ni fydd pob un o'r rhain yn gymwys ym mhob achos, ond byddwn yn disgwyl i unrhyw awdurdod sy'n cynnig bod ysgol yn cael ei chau fedru

dangos ei fod wedi rhoi ystyriaeth fanwl a difrifol i ddewisiadau o'r fath a bod â rhesymau clir dros beidio â mynd ar drywydd y dewisiadau hynny.

30. At ei gilydd, mae'r dulliau gwahanol hyn o weithredu yn cynnwys gwahanol raddau o gydweithio rhwng ysgolion er mwyn sicrhau bod disgyblion ac athrawon yn llai ynysig, ac weithiau'n cynnwys rhannu adnoddau. Gall hyn gynnwys cydweithredu ffurfiol, lle mae'r athrawon a'r penaethiaid yn cyfarfod i drafod materion cyfredol, i lunio dogfennau polisi a chynlluniau gwaith, neu bartneriaethau mwy strwythuredig neu drefniadau "clystyru" lle mae rhai agweddau ar y cwricwlwm yn cael eu dysgu ar y cyd a lle rhennir athrawon ac adnoddau eraill. Mae'n bosibl y bydd athrawon unigol yn gyfrifol am gydlynw un pwnc mewn clwstwr o ysgolion neu weithiau bydd plant yn teithio i ysgol arall i astudio gyda phlant o'r un oed. Gellir hefyd rannu gweithgareddau chwaraeon a gweithgareddau y tu allan i oriau ysgol.

31. Ffedereiddio sawl ysgol o dan un Pennaeth ac un corff llywodraethu yw'r mwyaf ffurfiol o blith y dulliau hyn ac mae angen gweithdrefnau statudol cyn y gellir rhoi hyn ar waith. Mae enghreifftiau yng Nghymru eisoes o'r dull hwn o weithredu. Y manteision yw bod yna dîm addysgu mwy o faint, mwy o sefydlogrwydd a phosibilrwydd o greu Pennaeth nad yw'n addysgu ac sy'n gallu rhoi arweiniad cadarn. Nid oes un o'r dewisiadau hyn, er hynny, yn arwain at arbedion ariannol, yn bennaf am eu bod yn golygu bod yr holl adeiladau yn cael eu cadw. Mae'n bosibl y bydd llai o swyddi i Benaethiaid mewn ysgol sydd wedi'i ffedereiddio, ond mae yno hefyd gostau ychwanegol gan fod cyflog y Pennaeth newydd yn uwch a chan ei b/fod yn treulio llai o amser yn addysgu ac yn teithio rhwng y naill safle a'r llall.

32. Os yw ysgolion yn gweithio gyda'i gilydd mewn unrhyw un o'r ffyrdd hyn, mae'n bosibl y byddai datblygu cysylltiadau TG o gymorth mawr iddynt. Mae cryn bosibiliadau i'r cyfarpar hwn ond hyd yn hyn ni fanteisiwyd arno i'r eithaf. Mae rhai ysgolion bach wedi bod yn arbennig o arloesol wrth ddefnyddio TGCh: mae llawer o ysgolion yn defnyddio E-bost eisoes a dylai pob ysgol weldig fod wedi'i chysylltu ymhen y ddwy flynedd nesaf. Gall penaethiaid ddefnyddio'r cyfleuster hwn i gadw mewn cysylltiad â'r AALI ac ag ysgolion eraill. Gall fideogynadledda arbed yr angen am deithio i gyfarfodydd staff, gall ganiatáu i'r Pennaeth arwain gwasanaeth ar gyfer yr ysgol gyfan heb fod angen i'r disgyblion deithio neu gall athro/athrawes arbenigol roi'r un wers i ddsbarthiadau mewn ysgolion eraill. Mae'r Cynulliad eisoes yn rhoi cymorth ar gyfer datblygu TGCh mewn ysgolion gan fuddsoddi'n helaeth trwy'r Strategaeth TGCh ar gyfer Dysgu. At hynny, cyhoeddwyd yn ddiweddar iawn y

byddai £18.4m arall ar gael i gyflymu'r broses o gyflwyno gwasanaethau rhyngwyd band llydan cyflym mewn ysgolion, llyfrgelloedd a chanolfannau dysgu gydol oes yng Nghymru. Darperir cyfarpar aml-gyfrwng rhyngweithiol ym mhob ysgol yng Nghymru, a bydd cyllid ar gael ar gyfer hyfforddi'r rhai a fydd yn ei ddefnyddio. Mae'n amlwg na all TGCh ddisodli'r athro/athrawes yn llwyr, ond wrth i'r dechnoleg fod ar gael yn fwy eang, ac wrth iddi gael ei derbyn yn rhywbeth arferol ym mhob ysgol, dylai gynnig cyfleoedd go iawn i ysgolion gwledig deimlo'n llai ynysig a dysgu am y datblygiadau diweddaraf.

33. Mae yn gyfleoedd gwirioneddol hefyd i gyfleusterau TGCh mewn ysgolion gael eu defnyddio gan y gymuned a chan fyfyrwyr hŷn, a thrwy hynny, gefnogi'r agenda dysgu gydol oes a defnyddio mwy ar adeiladau ysgolion.

34. Ar hyn o bryd, dim ond cyd-bwyllgorau gwirfoddol i'r cyrff llywodraethu y caiff ysgolion sydd wedi'u clystyru eu sefydlu, ond fel y crybwyllir yn *Y Wlad sy'n Dysgu*, yn y Mesur Addysg sydd ar y gweill byddwn yn ceisio newid y ddeddfwriaeth er mwyn caniatáu i ysgolion bach ffurfio grwpiau o dan un tîm arweinyddiaeth a chydag un corff llywodraethu. Yr ydym hefyd am ddiwygio Rheoliadau er mwyn diogelu sefyllfa ysgolion a ffedereiddiwyd. Ar hyn o bryd, pan gaiff ysgol o'r fath ei sefydlu, bydd, trwy ddiffiniad, yn gweithio ar ddau neu fwy o safleoedd, ond gellir cau safle heb ymgynghori â'r cyhoedd neu heb gyhoeddi hysbysiad statudol. Os cynigir bod ysgolion yn eu hardal yn cael eu ffedereiddio, teimlaf y dylai rhieni a chymunedau lleol gael sicrwydd y byddai'n rhaid cyfiawnhau o'r newydd unrhyw newid pellach a fyddai'n golygu bod un o'r safleoedd yn cael eu cau.

35. O dan rai amgylchiadau, mae'n bosibl y bydd y problemau, o safbwynt addysgol, yn ymwneud yn fwy â lleoedd dros ben nag â maint yr ysgol, ac un ateb posibl fyddai defnyddio mwy ar yr adeiladau er budd y gymuned ehangach.

Arian ar gyfer arloesi

36. Mae'n anochel y bydd yn rhaid wrth arian ac ymdrech i ddatblygu dulliau newydd o ddarparu addysg. Mae unrhyw ddewis sy'n golygu rhoi mwy o ran i'r gymuned yn rhwym o arwain at drafodaethau helaeth y tu allan i'r ysgol. Yn ogystal â golygu y bydd yn rhaid i'r AALI gyfrannu'n helaeth at y broses hon, yr wyf yn ymwybodol y bydd yn rhoi beichiau ychwanegol ar y Penaethiaid a'r staff sydd. Mae'n bosibl y bydd angen addasu adeiladau'r ysgol i raddau neu y bydd angen cyfarpar

ychwanegol. Yr wyf am ddarparu peth cymorth oddi wrth y Cynulliad ar gyfer y math hwn o gynllun. Yng nghyllideb ddrafft y Cynulliad yr wyf wedi sicrhau gwerth £2m o arian ychwanegol y flwyddyn nesaf – yr un swm ag a oedd ar gael y llynedd, yn dilyn yr astudiaeth ar feichiau biwrocraidd, ar ffurf grant i bob ysgol i'w cynorthwyo â'u gorchwylion gweinyddol – a £3.5m y flwyddyn wedyn.

37. Mae'n fwriad gennyf drefnu bod yr arian hwn ar gael i'r AALL'au trwy Adroddiad Grant Arbennig. Byddwn yn trafod sut yn union i fynd ati i ddosbarthu'r arian, a'r dibenion y cymeradwyr yr arian ar eu cyfer, gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru maes o law, ac wrth reswm, bydd profiad yr AALL'au yn ystod y flwyddyn gyntaf yn sail i'r ffordd yr awn ati yn ystod yr ail flwyddyn. Ar hyn o bryd, mae fy mryd ar ddosbarthu'r arian i bob AALI gan ddefnyddio fformwla ddosbarthu safonol sy'n rhoi peth ystyriaeth i ba mor denau yw'r boblogaeth yn yr ardal. Yr wyf hefyd yn tueddu at ddiffiniad gweddol eang o'r dibenion cymwys y ceir defnyddio'r adnoddau ychwanegol ar eu cyfer, fel y bo ystod o gynlluniau ac anghenion yn gymwys. Un diben cymwys ar gyfer y grant hwn fyddai ysgafnhau'r baich biwrocraidd ar ysgolion, gan gyfeirio hyn yn benodol, yn ôl pob tebyg, at yr ysgolion llai hynny y mae gan eu Penaethiaid ymrwymiad sylweddol yn yr ystafell ddosbarth. Byddwn hefyd yn disgwyl i'r awdurdodau allu cyfeirio arian ychwanegol at gynlluniau i annog cymunedau i ddefnyddio adeiladau ysgolion. Mae'n amlwg na fyddai pob ysgol, o reidrwydd, yn cael grant, hyd yn oed yn yr ardaloedd gwledig.

Barn y Cynulliad am ysgolion bach ac ysgolion gwledig

38. Ein blaenoriaeth o safbwynt darparu addysg yn ardaloedd gwledig Cymru yw y dylai addysg o safon fod ar gael i'r disgyblion sy'n byw yno. Mae'r disgyblion hyn yn haeddu cystal addysg ac ystod yr un mor eang o gyfleoedd â'r disgyblion mewn unrhyw ran arall o Gymru. Yr ydym am gau'r bwlch rhwng perfformiad y naill ysgol a'r llall a gwella safonau ar draws Cymru gyfan. Felly, rhaid i unrhyw benderfyniad i aildrefnu mewn ardaloedd gwledig ganolbwyntio'n bennaf ar faterion addysgol ac ar ddefnyddio'r adnoddau sydd ar gael mewn ffordd mor effeithiol â phosibl er mwyn cynnal a gwella safonau. Bydd yna faterion eraill y bydd angen eu hystyried: mae barn y rhieni a'r effaith y gallai gau ysgol ei chael ar y gymuned leol yn bwysig. Pryd bynnag y gellir dod o hyd i ateb sy'n bodloni buddiannau addysgol a buddiannau'r gymuned, rhaid mynd ar ei ôl yn egniol, ond os oes gwrthdaro, mae anghenion dysgwyr yn bwysicach na dim arall.

39. Yr wyf yn ddiolchgar i Grwp Gorchwyl a Gorffen Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru am ei adroddiad, ac i raddau helaeth, yr wyf yn cymeradwyo'r canfyddiadau sydd ynddo. Hoffwn roi ychydig mwy o bwyslais ar bwysigrwydd darparu ysgolion lleol o fewn pellter rhesymol i gartrefi disgyblion. Mae'n amlwg bod sicrhau hyn yn anos mewn ardaloedd gwledig, ac mae'n anochel y bydd yn rhaid i ddisgyblion mewn ardaloedd tenau eu poblogaeth deithio ymhellach i'r ysgol na'r rheini mewn lleoliadau trefol. Yr wyf o'r un farn â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wrth iddi ddod i'r casgliad bod lle yng Nghymru o hyd i gyfuno darpariaeth mewn ardaloedd gwledig, ond rhaid i ni gydnabod bod yn rhaid cadw ysgol fach ar agor ambell dro, er bod y costau'n ddrutach nag ar gyfartaledd, am fod unrhyw ddarpariaeth arall yn rhy bell.

40. Mae'r Cynulliad am annog yr awdurdodau i adolygu'r ddarpariaeth addysgol mewn ardaloedd trefol ac mewn ardaloedd gwledig er mwyn gweld lle mae angen gweithredu. Wrth wneud hyn, mae angen iddynt roi ystyriaeth i'r canlynol:

- Amrywiadau yn y lefelau cyrhaeddiad rhwng eu hysgolion, a pha gamau sy'n fwyaf tebygol o gau'r bwlch;
- Rhagweld y galw am leoedd mewn ysgolion a'r berthynas rhwng dosbarthiad y galw hwnnw a lleoliad ysgolion sy'n bodoli eisoes, gan edrych ar wahân ar y galw am fathau penodol o ysgolion megis ysgolion enwadol ac ysgolion cyfrwng Cymraeg;
- Maint yr ysgolion sy'n bodoli eisoes ac a yw hyn yn achosi unrhyw broblemau penodol, gan edrych yn arbennig yn y sector cynradd ar faint o addysgu oed cymysg a wneir, ar yr ymrwymiad addysgu sydd gan Benaethiaid, ar nifer y disgyblion ym mhob grwp oedran, ac ystyried a yw pob ysgol yn cynnig ystod llawn y cwricwlwm;
- Nifer y lleoedd sydd dros ben;
- Cyflwr adeiladau'r ysgolion a'r cyfleusterau sydd ar gael;
- Y gost fesul disgybl ym mhob un o'u hysgolion.

41. Yn y cyd-destun ehangach hwn, hoffem awgrymu bod angen talu sylw arbennig i'r canlynol:

- unrhyw ysgolion cynradd sydd â llai na phedwar athro;
- grwpiau blwyddyn sy'n cynnwys llai na 8 – 10 disgybl yn rheolaidd;
- penaethiaid sydd ag ymrwymiad addysgu sylweddol;

- dosbarthiadau oed cymysg sy'n cynnwys mwy na dau grwp oedran neu lle yr addysgir mwy nag un Cam Allweddol;
- ysgolion sydd â mwy na 25% o leoedd dros ben (a mwy na 30 o leoedd gwag).

42. Os yw adolygiadau o'r fath yn awgrymu bod angen gweithredu neu aildrefnu'r ddarpariaeth mewn ardaloedd gwledig, dylai'r awdurdodau geisio gwneud y canlynol:

- edrych ar ddewisiadau eraill heblaw am gau ysgolion, megis ffedereiddio, clystyru a rhwydweithiau TG, gan ddefnyddio, lle bo hynny'n briodol, yr arian sydd ar gael oddi wrth y Cynulliad ar gyfer arloesi ac ar gyfer TGCh;
- datblygu ysgolion sy'n cael eu cadw yn asedau ar gyfer y gymuned, gan weithio ar y cyd ag asiantaethau eraill ac adrannau eraill yr awdurdod;
- targedu buddsoddiad cyfalaf mewn ffordd strategol gan roi ystyriaeth i'r agenda adfywio cymunedau;
- ystyried effaith unrhyw aildrefnu ar hyd y daith i'r ysgol, gan anelu at sicrhau nad yw disgyblion, fel rheol, yn teithio mwy na 45 munud i ysgol gynradd a 60 munud i ysgol uwchradd.

Argymhellion

43. Yr wyf yn argymhell bod y Pwyllgor yn cymeradwyo'r camau canlynol arfaethedig:

- Cyhoeddi'r canllawiau diwygiedig ar aildrefnu ysgolion a geir yn Atodiad D at ddibenion ymgynghori;
- Bod swyddogion yn gweithio gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar ganllawiau ymarferol pellach i'r AALI'au ar y gweithdrefnau ar gyfer gwneud cynigion, gyda'r nod o wneud y prosesau yn gliriach ac yn llai beichus;
- Ymgynghori ar Reoliadau diwygiedig :
 - i newid y cyfnod gwrthwynebu statudol ar gyfer cynigion o ddau fis i un mis; ac
 - i'w gwneud yn ofynnol i'r awdurdodau ymgynghori a dilyn y gweithdrefnau statudol cyn cau safle ysgol sydd wedi'i ffedereiddio;
- Cyflwyno Adroddiad Grant Arbennig i ddsbarthu gwerth £2m o arian ychwanegol i'r AALI'au i gefnogi ffyrdd arloesol o gynniig addysg mewn lleoliad gwledig; i ysgafnhau'r baich gweinyddol, yn enwedig ar benaethiaid sy'n

addysgu, neu i hwyluso mwy o ddefnydd gan y gymuned o adeiladau a chyfleusterau ysgolion;

- Annog yr AALl'au i rannu'r arferion gorau, yn arbennig ar ddulliau gwahanol o weithredu;
- Penderfynu ar unrhyw gynigion sy'n dod ger fy mron yn ddiymdroi, a bob amser, cyn pen tri mis i'r dyddiad y daw'r holl wybodaeth ategol i ddwylo'r swyddogion;
- Sicrhau bod fy swyddogion
 - yn parhau i fynd ar drywydd methodoleg well ar gyfer mesur y lleoedd sydd ar gael mewn ysgol, gan gynnwys gwneud ail arolwg o'r adeiladau lle y bo angen, gan ddefnyddio arian a ddarperir gan y Cynulliad;
 - cyhoeddi canllawiau diwygiedig ar Gynlluniau Trefniadaeth Ysgol a mynd ar drywydd y dewisiadau ar gyfer gwell amserlen flynyddol
 - parhau i fonitro Cynlluniau Trefniadaeth Ysgol

25 Hydref 2001

Atodau yn Saesneg

List of Annexes

- Annex A** - Summary of surplus places (Jan 2000 data from School Organisation Plans)
- Annex B** - Performance of small schools (Graphs prepared by NafW Statistical Directorate)
- Annex C** - Numbers of small schools in Wales, by LEA (SOP data)
- Annex D** - Draft of revised Assembly guidance

Bibliography

Education and Lifelong Learning Committee: Policy Review of the Supply of School Places - July 2001

Welsh Local Government Association, Small Schools Task and Finish Group
“The Future of Education in Small Schools in Wales” - October 2001

Local Government Association (England) “Education in Rural Communities” 1999

Statistical Directorate National Assembly for Wales - Statistical Brief 30/2001
“Welsh Medium Secondary Education: Examination and Attendance Data 2000”

Welsh Office Circular 13/95: “The Supply of School Places in Wales” as amended by
“Closure of Schools in Wales” addendum of March 1999

National Assembly for Wales Circular 9/99: “School Standards and Framework Act 1998: Organisation of School Places”

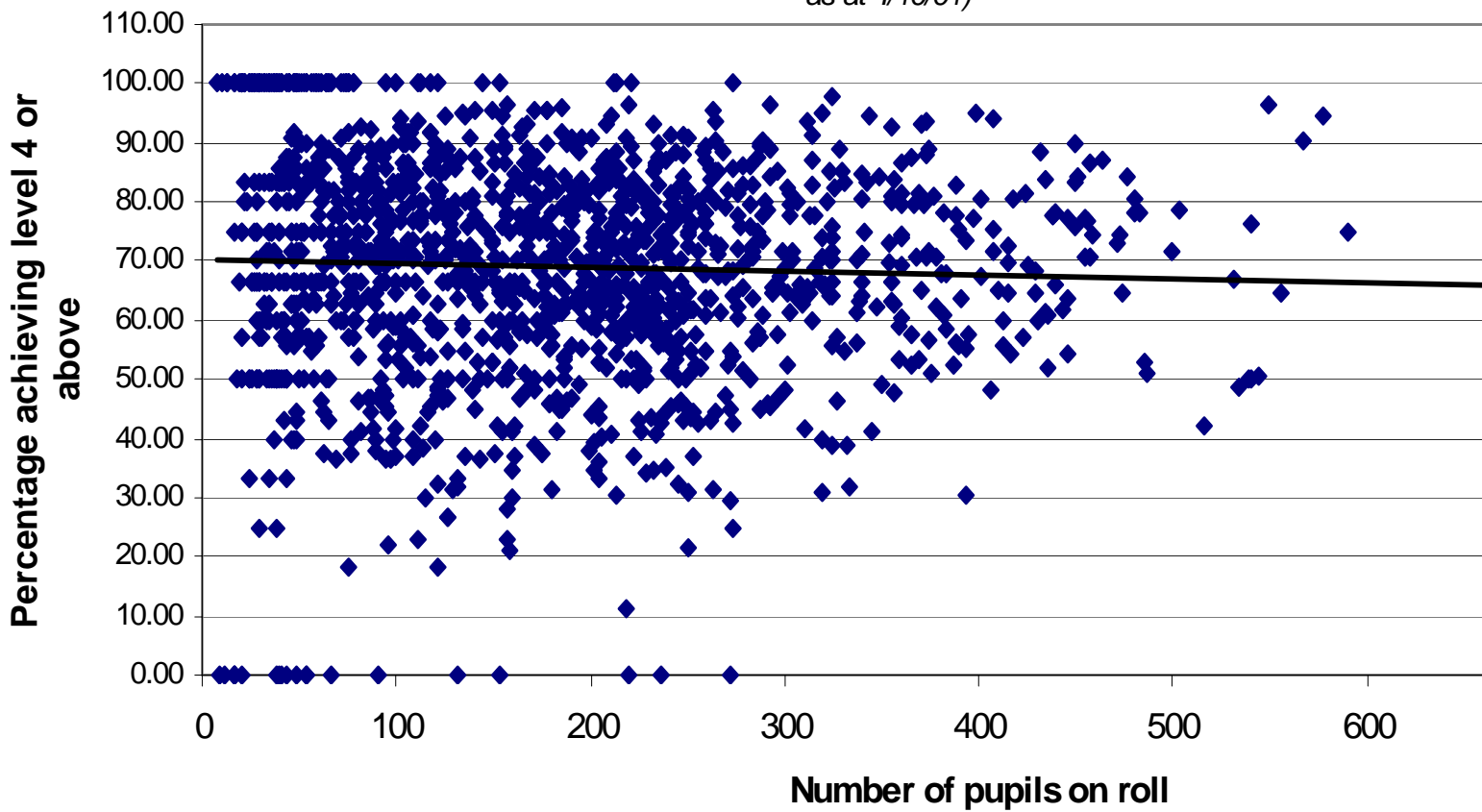
OFSTED “A review of Primary schools in England 1994 –1998”

School Organisation Plans – as published by the local education authorities

Summary by LEA	Primary		Secondary	
	% Capacity unfilled	% Capacity overfilled	% Capacity unfilled	% Capacity overfilled
Anglesey	17.8	1.0	11.4	0.0
Blaenau Gwent	9.7	7.6	11.9	5.3
Bridgend	4.0	9.3	21.5	0.0
Caerphilly	9.4	7.0	11.3	0.7
Cardiff	17.6	1.1	11.9	2.9
Carmarthenshire	22.3	1.7	3.6	2.0
Ceredigion	15.2	3.8	10.8	1.2
Conwy	9.4	3.3	11.5	6.3
Denbighshire	13.1	2.8	7.0	0.6
Flintshire	19.0	0.3	7.4	3.2
Gwynedd	14.3	2.3	14.0	0.1
Merthyr Tydfil	15.5	0.4	21.6	0.0
Monmouthshire	12.8	2.5	1.8	2.6
Neath Port Talbot	9.0	5.5	11.2	0.6
Newport	6.1	6.2	6.8	4.6
Pembrokeshire	10.5	3.5	5.0	1.9
Powys	17.4	1.9	12.5	1.6
Rhondda Cynon Taff	17.8	2.7	9.6	3.2
Swansea	11.5	3.5	18.8	0.3
Torfaen	15.2	0.5	3.0	5.2
Vale of Glamorgan	17.0	3.6	9.0	3.8
Wrexham	13.3	7.3	18.3	1.8
Wales	14.2	3.3	11.3	2.1

ANNEX A

**Percentage of pupils achieving level 4 or above in KS2 teacher assessments
Core Subject Indicator, by number of pupils on roll of school, 2001** *(provisional data as at 4/10/01)*

Summary by LEA	Primary			Secondary		
	Total Number Schools	Number of Small Schools	% of Small Schools	Total Number Schools	Number of Small Schools	% of Small Schools
Ceredigion	76	57	75.0	7	4	57.1
Gwynedd	106	67	63.2	14	11	78.6
Carmarthenshire	133	69	51.9	15	6	40.0
Denbighshire	55	28	50.9	8	2	25.0
Powys	108	53	49.1	13	8	61.5
Conwy	63	29	46.0	7	1	14.3
Anglesey	52	23	44.2	5	0	0.0
Pembrokeshire	86	27	31.4	8	2	25.0
Monmouthshire	43	12	27.9	4	0	0.0
Flintshire	75	18	24.0	12	5	41.7
Neath Port Talbot	72	15	20.8	11	1	9.1
Wrexham	74	15	20.3	10	4	40.0
Blaenau Gwent	37	7	18.9	6	2	33.3
Rhondda Cynon Taff	136	24	17.6	19	0	0.0
Caerphilly	90	10	11.1	16	3	18.8
Bridgend	60	4	6.7	9	1	11.1
Merthyr Tydfil	31	2	6.5	5	2	40.0
Swansea	93	6	6.5	16	4	25.0
Torfaen	41	2	4.9	8	1	12.5
Vale of Glamorgan	50	2	4.0	7	1	14.3
Cardiff	108	2	1.9	20	2	10.0
Newport	55	0	0.0	8	0	0.0
Wales	1644	472	28.7	228	60	26.3

ANNEX C

Annex D

DRAFT POLICY GUIDANCE ON SCHOOL ORGANISATION

Introduction: the legislative background

1.1 Reorganisations of school provision usually require the publication of statutory proposals. The School Standards and Framework Act 1998 (the 1998 Act) and the Education (School Organisation Proposals) (Wales) Regulations 1999 (SI No 1671) set out exactly which proposed changes require publication and specify the procedures for consultation, publication, the making of objections and the determination of such proposals.

1.2 The National Assembly for Wales (Transfer of Functions) Order 1999 (SI 1999/672) transferred the functions of the Secretary of State for Wales under the Schools Standards and Framework Act 1998 to the National Assembly for Wales. Under the Assembly's delegation arrangements the Assembly Minister for Education and Lifelong Learning is responsible for determining such proposals where they come to the National Assembly for decision. This Circular sets out the policy context and general principles for planning the supply of school places; sets out the factors that need to be taken into account by those bringing forward proposals and explains the criteria which the Minister will apply in reaching decisions on proposals which come to her for determination. It replaces all such policy guidance issued to date.

1.3 The Minister is also responsible for issuing guidance on the procedures for publishing, deciding and implementing statutory proposals for changes to schools. This procedural guidance is currently set out in National Assembly for Wales Circular 9/99, "Organisation of School Places" (September 1999) and Welsh Office Circular 13/95, "The Supply of School Places in Wales", as amended by the "Closure of Schools in Wales" addendum of 17 March 1999. These will in due course be replaced by a new consolidated Circular.

Scope of guidance

1.4 This guidance is intended for LEAs; the governing bodies of foundation, voluntary aided and voluntary controlled schools; diocesan education authorities; and others with an interest in school organisation. The National Assembly will have regard to this circular when determining proposals which attract statutory objections; when directing authorities or governing bodies to publish proposals; or when publishing its own proposals.

1.5 The first section refers to areas of policy which have implications for the consideration of statutory proposals. The second section sets out in more detail the factors to be taken into account in bringing forward and determining proposals.

School Organisation Plans (SOPs)

1.6 Each LEA must prepare, consult on and adopt a School Organisation Plan for its area and review it annually¹. The Plan should assess the supply of and demand for school places within the LEA area during the five year planning period; identify any excess or shortfall in the number of primary and secondary school places and draw conclusions about how these should be dealt with. It must also set out the provision which the authority proposes to make for children with special educational needs. The Plan thus sets the context for the public, the LEA and the Assembly to consider proposals for opening, closing or changing the character of individual schools. Proposals for such changes must continue to be published to provide the opportunity for public consideration. The Minister must have regard to the SOP in reaching any decision on a statutory proposal for change which comes to her for determination.

SECTION 1: KEY PRINCIPLES AND POLICIES

Summary

1.7 Key considerations in the determination of proposals to change the pattern of school provision will be:

- the effect of any proposed change on the standard of education to be provided in the area;
- the cost-effectiveness of proposals and whether adequate financial resources are available to implement the proposals;
- the effect of the proposed change on accessibility to schools, particularly rural schools and the effect of the proposed change on journey times to school;
- the views of those most directly affected by the proposals such as parents and other schools in the area;
- the need for the particular type of provision that is proposed, particularly the level of parental demand for Welsh medium education;
- the effect of the proposed change on the proportion of denominational places in the area;
- the need for LEAs to comply with their duties under the Sex Discrimination Act 1975, including those provisions relating to single-sex schools.
- the extent to which proposals would foster collaborative arrangements between providers for students aged 16+.

¹ Welsh Office Circular 26/99, 'Guidance on the Preparation of School Organisation Plans' and 'The Education (School Organisation Plans) (Wales) Regulations.

Educational Standards

1.8. Proposals for changes in the organisation of schools must be seen against the background of the National Assembly's commitment to drive up standards of teaching and attainment in all our schools. LEAs and others bringing forward proposals should give prime consideration to the effect of the proposed change on the standard of education to be provided in the area, and should bear in mind relevant themes of The Learning Country, in particular that the interests of learners should override all others and that inequalities in achievement between advantaged and disadvantaged areas, groups and individuals must be narrowed in the interests of all. In assessing the impact of proposals on standards of education the Minister will seek advice from Estyn, refer to the most recent Estyn reports and take into consideration any other information available on a school's performance.

Surplus places

1.9 It continues to be important that education is provided as cost effectively as possible. Some surplus places are necessary to enable schools to cope with fluctuations in numbers of pupils, but excessive numbers of unused places mean that resources are being tied up unproductively. Where there are excessive numbers of surplus places LEAs should review their provision and, where feasible, make proposals for their removal especially where a school has 25% or more of its capacity and at least 30 places unfilled. In considering such proposals, consideration should be given to whether community use of the premises would be an effective way of utilising the accommodation to the full. The effect of the proposal on any existing community use of the school premises must also be considered.

School Closure proposals, including rural schools

1.10 The National Assembly is concerned to ensure that rationalisation proposals reflect the need to maintain and improve standards; to cater for parental choice and to provide access to reasonably local schools. The Minister is not normally prepared to approve closure of a popular and effective school unless there is evidence that the alternative proposed would offer at least equivalent quality and diversity of education at lower total cost than would have been available had the school remained open.

1.11 The transport implications of rural school closures should be carefully considered, including the welfare of children if journeys exceed 45 minutes for primary age children or one hour for secondary children; the recurrent cost to the LEA of transporting pupils to school further away from home and the environmental costs of longer journeys. The overall effect on the community of closure of a local school should also be taken into account. This does not mean that rural schools should never close but the case for closure should be strong and the proposals in the best interests of educational provision in the area.

Effect on School Journeys

1.12 Proposals should not have the effect of unreasonably extending pupils' journey times and should be set against Government objectives to reduce traffic congestion and promote alternatives to the car. When considering closure proposals the Minister will have particular regard to the resulting journey times for pupils, available walking routes and, where relevant, the home-school transport arrangements proposed by those bringing forward proposals. The possible effect of any transport difficulties on pupils' attendance at school should be specifically addressed by proposers.

Need for additional provision of particular kinds

1.13. In the case of new Welsh medium, denominational or single sex schools or expanded provision at existing schools, the need for additional provision of that kind in the area must be assessed. For example, oversubscription and significant numbers of appeals might indicate unmet parental demand. Authorities are required to meet expressions of parental preference so long as that is compatible with the cost effective provision of education. In the event of a proposal coming to the Assembly for determination these considerations (of meeting demand) will be balanced against the overall supply of places in the area and the cost of the proposals, bearing in mind the contents of the School Organisation Plan for the area and the standards or prospective standards of any school involved.

1.14 An LEA should take account of its Welsh Education Scheme in developing proposals for the closure, opening and alteration of Welsh medium schools in its area and must, so far as is practicable, aim to meet parental demand for Welsh or English medium teaching.

1.15 In deciding on proposals to close or reduce the capacity of denominational schools, proposers need to consider the effect that this will have on the balance of denominational and non-denominational provision.

Increase in provision at popular schools

1.16. Any proposed change that would significantly increase the number of places at a particular school should only be made where the change is demonstrably in the best interests of all local children. When considering such proposals the Assembly will pay particular attention to the views of parents and to the effect of any increase in places on other schools in the area.

Early Years Provision

1.17 Proposals affecting early years provision should take into account the desirability of further integrating pre-school education and childcare services, and be consistent with an integrated approach. In deciding whether to approve any proposals to close a nursery school or class, the Minister will check that the proposed alternative provision can maintain or enhance the standard of education provision provided; and maintain the accessibility and

sustainability of Welsh medium education for pupils in later years. Alternative provision could be in the private or voluntary sectors. The Assembly will have particular regard to the views of the Early Years Development and Childcare Partnership in considering proposals involving changes to early years provision.

Class Size Reduction

1.18 From September 2001 no infant class should contain more than 30 pupils.² In addition the Assembly hopes to achieve junior class sizes of a similar size by 2003. Before approving proposals for the reorganisation of school places, the Assembly will check that they can be implemented in a way that is consistent with the reduction of primary class sizes and compliance with the statutory limit.

Post-16 Provision

1.19 The National Assembly considers that collaboration between all providers is essential for the most efficient and cost-effective delivery of post-16 education. The establishment of ELWA and local Community Consortia for Education and Training should facilitate achieving this objective. The Minister would not expect to be asked to approve any proposals with a significant post-16 dimension which did not have the support of ELWA, which from April 2002 will be the funding body for sixth forms, and the local CCET.

The Reorganisation of Special Educational Needs Provision

1.20 All schools in Wales are likely to have some children on roll who have special educational needs (SEN). Every school reorganisation proposal therefore has an implication for SEN provision, whether in terms of access to the curriculum or physical access to school premises. School reorganisation provides opportunities for proposers to consider the most effective ways of ensuring that appropriate SEN support is provided for pupils. This may be in mainstream schools, in specialist units within mainstream schools, or in special schools.

Capital

1.21 Before approving proposals, the Assembly Minister must be satisfied that the proposals can be implemented and, in particular that any capital investment required will be made. Usually this will be provided by way of written confirmation from the source of funding on which the promoters rely. In the case of an LEA, this may be confirmation from the authority itself by reference to its capital programme. In the case of voluntary aided schools, governors' expenditure may be supported by up to 85% grant aid from the VA Capital Building Programme administered by the Assembly.

Schools Causing Concern

² School Standards and Framework Act 1998, section 1.

1.22 LEAs should consider at an early stage the long term viability of schools judged by Estyn to require special measures or found to have serious weaknesses. They should consider closing such schools where there are places available nearby at better performing schools.

1.23 Opening a new school on the site of the old school should only be considered where there is a need for the places and there is no suitable alternative available. The Minister will in such cases have regard to the length of time the school has been in special measures (or had serious weaknesses), the progress it has made, the prognosis for timely improvement and whether sufficient places might be available at neighbouring schools.

The National Assembly's power to direct closure of a special measures school

1.24 Section 19 of the School Standards and Framework Act 1998 gives the National Assembly the power to direct an LEA to close a school which is subject to special measures. This power will only be used in extreme circumstances.

Proposals other than closure and re-opening on the same site

1.25 The Minister will have regard to the impact the proposals would have on the school's ability to take forward its action plan to come out of special measures or to remove serious weakness

Social Inclusion

1.26 In some areas, a school may be a focal point for community activity, and its closure could have implications beyond the issue of provision of education. The case presented to the Minister by those bringing forward proposals should show that options for maintaining community facilities in the area have been considered. The views of the community council (if there is one), local police, voluntary groups and others with an interest in the local community should be taken into account, although educational interests will always be paramount.

The Education (School Premises) Regulations 1999

1.27 The Education (School Premises) Regulations 1999 set out the standards for school premises, including minimum areas of team game playing fields to which schools must have access. Statutory proposals should ensure that these standards are met. However, section 543 of the Education Act 1996 (as amended by paragraph 159 of Schedule 30 to the School Standards and Framework Act 1998) empowers the National Assembly, in certain circumstances, to relax the prescribed standards. Welsh Office Circular 15/99 provides further guidance on this.

Change of school category

1.28 All categories of school – community, foundation, voluntary aided or

voluntary controlled – are of equal value. All proposals to change the category of a school will therefore be considered on their individual merits. There is no presumption for or against any particular category.

Sex Discrimination

1.29 In light of their obligations under the Sex Discrimination Act 1975 (notably in sections 22 and 23) LEAs need to ensure that any single-sex provision is made available in a way that does not result in discrimination. In applying the requirements of the Sex Discrimination Act, local authorities should have regard to sensible local planning and to the admission framework under the School Standards and Framework Act, rather than securing rigid numerical parity of places for boys and girls.

Equality of Opportunity and Human Rights

1.30 In allocating school places, LEAs should have due regard to the principle that there should be equality of opportunity for all pupils and should not act incompatibly with the European Convention on Human Rights, especially Article 14 on the prohibition of discrimination in the enjoyment of the Convention Rights and Article 2 of Protocol 1, on the right of access to education.

SECTION 2

NATIONAL ASSEMBLY CONSIDERATION OF PROPOSALS

Delegated decision making

2.1 Where statutory proposals to reorganise the provision of school come to the National Assembly for determination, the Minister for Education and Lifelong Learning makes the decision in accordance with the National Assembly's delegation arrangements. The Minister will have regard to the guidance in this circular when making a decision. Each case is judged on its merits, taking into account the factors set out below.

2.2 Factors to be taken into account in deciding general school reorganisation proposals, including closures

Standards of provision (of particular importance)

- whether the proposals are likely to improve the standard of education provision in the area;
- whether the proposals will ensure delivery of a broad and balanced curriculum, including all the required elements of the curriculum for all affected age groups;
- the standard of education currently provided and the continuing ability of the school to maintain satisfactory standards;
- the effect of the proposals on other schools and educational institutions.

Need for places and the impact on accessibility of schools

- whether there is surplus provision in the area and the effect of the proposal on that surplus. When deciding which school(s) should close to resolve a problem of surplus capacity, proposers should take into account ESTYN inspection reports.
- whether there is a current or future need for additional places in the area or demand for a particular type of place, for example Welsh medium places or provision for particular faiths or denominations
- the length and nature of journeys to alternative provision; in particular whether primary school pupils will have journeys in excess of 45 minutes or secondary school pupils journeys of over an hour.

Finance

Before approving proposals, the National Assembly will need to be satisfied that the proposals can be implemented; in particular, that any necessary recurrent and capital funding will be available. Before publishing statutory proposals, the proposers will need to make an assessment of the financial implications, in particular to ensure that any capital costs associated with implementing the proposals can be met. Proposers are expected to provide written confirmation from the body or bodies concerned that any external capital funding on which the promoters rely will be available at the level required and at the right time.

In summary the financial considerations are:

- whether the proposals represent a cost-effective use of public funds, including consideration of the long term transport, environmental and building maintenance and repair costs;
- whether any capital resources required can be found;
- whether the necessary recurrent funding is available, including consideration of whether without the proposals the school(s) would face budget deficits
- the scale of any projected net savings over a period of three years;
- whether the proceeds of sales of redundant sites are to be made available; and
- whether any savings will be recycled into the education budget.

Views of interested parties

- the views of parents and other local residents, including on issues relating to parental choice and the impact on the local community;
- the concerns of any LEA affected by the proposals;
- if the proposals affect the provision of post-16 education, the views of ELWa and the local Community Consortium for Education and Training, the relevant Careers Service Company and Education Business Partnership;
- the views of other schools in the area;
- the level of objections.

Consideration of alternatives

- whether alternatives to closure have been actively considered, in particular whether federation, clustering or collaboration with other schools have been looked at (taking account of the scope for use of ICT links between school sites) and the reasons for not pursuing this approach.

Other issues

- the overall effect of a closure on the local community, particularly in areas receiving funding as part of regeneration activity;
- whether the statutory consultation and publication procedures have been properly carried out;
- the existence of safe walking, cycling and bus routes to the proposed site;
- any effect of the proposals on class sizes;
- any sex discrimination issues.

2.3 Additional factors to be taken into account for proposals to add or remove nursery classes

- the views of the Early Years Development and Child Care Partnership, which should be a key consideration in deciding such proposals;
- the standard of nursery education and facilities offered by and the viability of any school that wishes to add nursery places;
- the effect of the proposals on other institutions, including private and voluntary providers;
- whether there is a need for additional nursery places in the area, taking into account the proportion of three and four year olds who already attend maintained nursery and reception classes;
- the level of social deprivation in the area.
- the extent to which proposals will integrate pre-school education with childcare services or are consistent with an integrated approach

2.4 Additional factors taken into account for deciding proposals to add or remove sixth forms

- the views and financial support of ELWa and the local CCET, which would be a key consideration in deciding such proposals;
- whether the proposed provision is of sufficient size and quality to deliver a range of courses appropriate to the particular needs and abilities of the likely intake, without adverse effects on 11-16 provision at the school;
- how the proposals would affect the viability of institutions already providing good-quality post-16 provision, including both school sixth forms and FE institutions;

- the effect of the proposals on the 'staying-on' rate
- how far the proposals would increase the range of whether the statutory consultation and publication procedures have been properly carried out;
- the existence of safe walking, cycling and bus routes to the proposed site.
- whether there are already sufficient 16-19 places in the area
- the effect of the proposals on the range of provision available to students
- the views of other schools and colleges in the area.

2.5 Additional factors to be taken into account in deciding proposals for new Voluntary aided or Foundation schools

2.6 Promoters must demonstrate that the proposed new school can meet the requirements applying to all maintained schools, including:

- that it can deliver the National Curriculum, provide a good standard of education, and, if the proposed school is co-educational, provide equal opportunities for boys and girls.
- Where the proposed maintained school is an existing independent school, the information provided in the statement of case might be supplemented by a report on these factors:
 - that it has or will appoint suitably qualified staff;
 - that the premises are suitable for the purpose of a maintained school;
 - if the proposals are for a single-sex school, that the proposals do not put the Local Education Authority in breach of the Sex Discrimination Act 1975;
 - in the case of a proposed new VA school, that the LEA has confirmed that it will meet its liability;
 - that where needed, grant is available under the National Assembly's Voluntary Aided Schools Capital Programme;
 - where the proposed school is a VA school, that the promoters have provided a statement that the governing body will be able to meet its financial responsibilities for repairs and capital work;
- that the proposed land tenure arrangements give the school sufficient security of occupation of the site. Where land tenure arrangements are not settled the Assembly may indicate that it is minded to approve the proposals. Such a decision could be appropriate where the promoters are unwilling to incur legal expenses to resolve the tenure issue until they

know that there is a strong likelihood that the proposals will be approved.

2.7 The National Assembly's consideration of proposals for the reorganisation of provision to meet SEN

2.8 The principles set out elsewhere in this circular will be taken into account by the National Assembly in its consideration of proposals for the reorganisation of special needs provision: i.e. raising standards, parental preference, the effect on home-school journeys, post-16 provision. The Assembly will also have regard to the adopted School Organisation Plan for the area when deciding proposals for the reorganisation of SEN provision. In addition it will have regard to:

- the elements of the LEAs Education Strategic Plan (ESP) which are relevant to SEN, and in particular the authority's plans for promoting inclusion (ie providing for a higher proportion of pupils with SEN with a mainstream setting);
- its objective to promote better regional co-ordination of SEN provision and services, as set out in "Shaping the Future for Special Education - An Action Programme for Wales".

2.9 The National Assembly will consider carefully the development of mainstream provision where this is linked to the reorganisation of special school provision. In particular the Assembly may need to consider the role of LEA specialist support services, e.g. visual impairment, hearing impairment and behavioral support services, in providing support to mainstream schools. In addition nursing and/or medical requirements, access to therapists and other professionals may require consideration.

2.10 While proposals are not required specifically to enable mainstream schools to demonstrate a more inclusive approach to catering for special educational needs, it is expected that as LEAs begin to implement social inclusion policies there will be increased co-operation between special and mainstream schools.

2.11 The National Assembly will seek to ensure that:

- where appropriate it can draw upon expert advice on the educational and other aspects of a particular proposal;
- any reorganisation proposal fits within a clear strategic framework set by the authority for meeting the full range of special educational needs and for promoting inclusion; and that
- the pattern of specialist provision that results, and the way schools operate, supports the development of a more locally inclusive system of education.

2.12 In addition to the usual considerations of **standards of provision** the National Assembly will consider:

- whether the proposals will improve standards of accommodation for pupils with SEN;
- how the proposals will address any health, safety and welfare difficulties;
- how the proposals will support increased inclusion; and
- the impact of the proposal on other special educational needs provision within the area.

2.13 In assessing the ***need for provision*** the National Assembly will consider the additional factors of:

- whether there is a need for a particular type of special educational needs provision within the area;
- whether there is surplus special educational needs provision within the area; and

2.14 The National Assembly will also take into account the ***views of interested parties*** particularly :

- the views of ELWA and the local CCET if the proposals affect the provision of post-16 education;
- where appropriate, the views of the Health Authority or local NHS Trust;
- where appropriate the views of the local social services departments.

2.15 To inform the decision making process National Assembly may seek professional advice on the educational or accommodation aspects of a particular proposal.

2.16 Decisions by the Minister for Education and Lifelong Learning

The Minister may:

- approve the proposals
- approve the proposals with modifications
- reject the proposals
- give a conditional approval, which becomes a final decision once action to meet the condition has been taken.

Modification of proposals prior to approval

Before modifying a proposal the Assembly must consult those who published the proposals and, where different, the LEA or governing body. The Assembly would not modify a proposal in a way that would in effect substitute its own proposal for the published one.

If those who published the proposals wish to make a change to their proposals which goes beyond the power of the Assembly to modify the proposal they should withdraw the proposal and publish new proposals. In such circumstances interested parties should be informed and a notice placed in the local press.

Decision letters

A decision letter, giving the Assembly Minister's reasons for the decision, will be sent to the person or body who published the proposals and copied to the LEA or governing body as appropriate. It is also copied to the objectors. Where there are only a few objectors a copy of the decision letter is sent to each of them but where there are a large number as signatories to a petition, a copy is sent only to the person who submitted the petition.

